

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

КАФЕДРА СТАТИСТИКИ

**«СТАТИСТИКА – ІНСТРУМЕНТ СОЦІАЛЬНО-
ЕКОНОМІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ»**

ЗБІРНИК НАУКОВИХ СТУДЕНТСЬКИХ ПРАЦЬ

ВИПУСК 6

Частина I

**Одеса
2020**

УДК 311
ББК 60.6

Статистика – інструмент соціально-економічних досліджень: збірник наукових студентських праць. Випуск 6. Частина I. – Одеса, ОНЕУ. – 2020. – 202 с.

Автори:

Вітковська К. В. – к.е.н., доцент кафедри статистики Одеського національного економічного університету,

Милашко О. Г. – к.е.н., доцент кафедри статистики Одеського національного економічного університету,

Ольвінська Ю. О. – к.е.н., доцент кафедри статистики Одеського національного економічного університету,

Підгорний А.З. – к.е.н., професор, завідувач кафедри статистики Одеського національного економічного університету,

Погорелова Т. В. – к.е.н., доцент кафедри статистики Одеського національного економічного університету,

Самотоєнкова О. В. – к.е.н., доцент кафедри статистики Одеського національного економічного університету,

Тарасова К. І. – к.е.н., доцент кафедри статистики Одеського національного економічного університету,

Абалмасова М. П. – студентка факультету менеджменту, обліку та інформаційних технологій Одеського національного економічного університету,

Агапченко К. А. – студентка факультету менеджменту, обліку та інформаційних технологій Одеського національного економічного університету,

Березорудський А. М. – студент факультету менеджменту, обліку та інформаційних технологій Одеського національного економічного університету,

Білоус О. Ю. – студент факультету економіки та управління підприємництвом Одеського національного економічного університету,

Бойко В. С. – студентка факультету менеджменту, обліку та інформаційних технологій Одеського національного економічного університету,

Бойчева О. П. – студентка факультету менеджменту, обліку та інформаційних технологій Одеського національного економічного університету,

Бурлаєва В. С. – студентка факультету менеджменту, обліку та інформаційних технологій Одеського національного економічного університету,

Гарашенко О. В. – студентка факультету менеджменту, обліку та інформаційних технологій Одеського національного економічного університету,

Капустян Г. В. – студентка факультету економіки та управління підприємством Одеського національного економічного університету,

Лабенко О. В. – студентка факультету економіки та управління підприємством Одеського національного економічного університету,

Любович А. А. – студентка факультету менеджменту, обліку та інформаційних технологій Одеського національного економічного університету,

Манєва К. П. – студентка факультету менеджменту, обліку та інформаційних технологій Одеського національного економічного університету,

Мівшук Ю. І. – студентка факультету економіки та управління підприємством Одеського національного економічного університету,

Мотишена В. В. – студентка факультету менеджменту, обліку та інформаційних технологій Одеського національного економічного університету,

Осадчук Я. В. – студентка факультету економіки та управління підприємством Одеського національного економічного університету,

Стародубцева Т. В. – студентка факультету менеджменту, обліку та інформаційних технологій Одеського національного економічного університету,

Унтілов В. В. – студент факультету менеджменту, обліку та інформаційних технологій Одеського національного економічного університету,

Чайковська О. О. – студентка факультету економіки та управління підприємством Одеського національного економічного університету,

Чумаченко Н. В. – студентка факультету менеджменту, обліку та інформаційних технологій Одеського національного економічного університету,

Штельмашук М. С. – студентка факультету економіки та управління підприємством Одеського національного економічного університету.

У збірнику наводяться результати дослідження студентів та викладачів кафедри статистики щодо застосування сучасних статистичних методів для оцінки соціально-економічних процесів у деяких країнах світу, в Україні та окремих регіонах. Висновки та рекомендації авторів можуть бути корисними для викладачів, аспірантів і студентів, які займаються аналізом процесів, що відбуваються в суспільстві та економіці країни.

ЗМІСТ

Бурлаєва В.С., Ольвінська Ю.О. Стан здоров'я населення як чинник людського розвитку.....	6
Унтілов В.В., Погорєлова Т.В. Статистичний аналіз грошового ринку України.....	12
Стародубцева Т.В., Милашко О.Г. Статистичний аналіз зовнішньоекономічної діяльності України.....	20
Бойчева О.П., Вітковська К.В. Аналіз доходів населення Одеської області за даними вибіркового обстеження.....	31
Любович А.А., Підгорний А.З. Стан та перспективи розвитку соціальної сфери в Україні.....	41
Манєва К.П., Погорєлова Т.В. Статистичне оцінювання доходів Зведеного бюджету України.....	49
Чумаченко Н.В., Вітковська К.В. Рівень життя населення в умовах сучасності.....	57
Штельмашук М.С., Ольвінська Ю.О. Стан та розвиток альтернативних джерел енергії.....	66
Бойко В.С., Ольвінська Ю.О. Екологічний аспект людського розвитку.....	71
Мотишена В.В., Ольвінська Ю.О. Валовий внутрішній продукт як фактор людського розвитку.....	79
Білоус О.Ю., Ольвінська Ю.О. Аналіз забруднення світового океану.....	84
Лабенко О.В., Ольвінська Ю.О. Споживчий кошик як індикатор рівня життя.....	89
Чайковська О.О., Ольвінська Ю.О. Біологічне різноманіття сьогодення та його загрози.....	94
Білоус О.Ю., Тарасова К.І. Аналіз розвитку тютюнової промисловості України.....	99
Бойко В.С., Тарасова К.І. Економічні ризики в умовах глобалізації.....	106
Мотишена В.В., Тарасова К.І. Кібер-ризики як похідна розвитку технологій.....	116

Капустян Г.В., Ольвінська Ю.О. Проблеми та перспективи впровадження медичного страхування в Україні.....	124
Осадчук Я.В., Ольвінська Ю.О. Статистичний аналіз забруднення планети пластиком.....	133
Агапченко К.А., Милашко О.Г. Статистичний аналіз макроекономічних показників Норвегії за даними системи національних рахунків.....	139
Березорудський А.М., Милашко О.Г. Аналіз стану економіки Чеської Республіки.....	144
Бойко В.С., Милашко О.Г. Дослідження динаміки основних макроекономічних показників Франції.....	152
Мившук Ю.І., Самотосенкова О.В. Статистична оцінка стану ринку праці в Україні.....	160
Бойко В.С., Вітковська К.В. Історія розвитку вибіркового методу.....	168
Гарашенко О.В., Вітковська К.В. Питання проведення вибірових обстежень у маркетингових дослідженнях.....	176
Абалмасова М.П., Вітковська К.В. Статистичний аналіз результатів вибіркового обстеження економічної діяльності населення.....	182
Агапченко К.А., Вітковська К.В. Методологічні аспекти проведення вибірових спостережень домогосподарств у сільській місцевості з питань їх сільськогосподарської діяльності..	190
Мотишена В.В., Вітковська К.В. Обстеження умов життя домогосподарств: переваги та недоліки.....	197

ВАЛОВИЙ ВНУТРІШНІЙ ПРОДУКТ ЯК ФАКТОР ЛЮДСЬКОГО РОЗВИТКУ

Мотишена В. В.¹, Ольвінська Ю. О.²

¹ – студент, кафедра статистики,

² – канд. екон. наук, доцент, кафедра статистики
Одеський національний економічний університет, м. Одеса

АНОТАЦІЇ

Мотишена В. В., Ольвінська Ю. О. Валовий внутрішній продукт як фактор людського розвитку. Обґрунтовано необхідність дослідження індексу людського розвитку. Розглянуто фактори гальмування розвитку. Визначено взаємозв'язок між рівнем ІЛР та рівнем ВВП. Проведено порівняльну характеристику рівня розвитку та рівня ВВП.

Ключові слова: рівень людського розвитку, рівень життя, валовий внутрішній продукт, розвиток.

Motyshena V. V., Olvinskaya J. O. Gross domestic product as a factor of human development. The necessity to study the human development index is substantiate. Factors of developmental inhibition are considered. The relationship between the HDI level and the GDP level is identifier. The comparative characterization of the level of development and the level of GDP is conduct.

Keywords: human development level, standard of living, gross domestic product, development.

ПОСИЛАННЯ НА РЕСУРС

Мотишена, В. В. Валовий внутрішній продукт як фактор людського розвитку [Текст] / В. В. Мотишена, Ю. О. Ольвінська // Статистика – інструмент соціально-економічних досліджень : збірник наукових студентських праць. Випуск 6. Частина I – Одеса, ОНЕУ. – 2020. – С. 79 – 83.

Валовий внутрішній продукт є одним із найважливіших показників економічного, політичного та соціального розвитку будь-якої держави, характеризує багатство та добробут країни, її потужність та стійкість, можливість проявити себе на світовому ринку. Загалом, цей термін асоціюється із фінансовим становищем країни, і найчастіше визначається як інтегрований показник економічного розвитку країни, який характеризує кінцевий результат виробничої діяльності одиниць-резидентів і вимірюється вартістю товарів та послуг, виготовлених ними для кінцевого використання, проте, не слід забувати і про його соціальну роль. Наприклад, розмір ВВП на душу населення характеризує рівень життя населення країни. Звідси впливає і ступінь впливу показника на рівень

розвитку нації. Генезис дослідження рівня людського розвитку змушує визначати фактори, які здійснюють найбільший вплив на даний показник.

Актуальність досліджень валового внутрішнього продукту проявляється у визначенні того, наскільки сильно залежить рівень людського розвитку від розміру показника, які бувають невідповідності в даній системі і наскільки масштабно можна змінити залежність одного показника від іншого. Дане питання розглядали такі вчені як В. С. Бакіров, Д. П. Богиня, В. М. Геєць, М. О. Кизим, Е. М. Лібанова, В. О. Мандибуря, О. Ф. Новікова, В. С. Пономаренко, Л. Ф. Удотова, Ф. В. Узунов та інші.

Основною метою даної роботи є оцінка залежності рівня валового внутрішнього продукту та рівня людського розвитку, а також аналіз динаміки даних показників в Україні.

Соціальний стан людства оцінюють по рівню якості життя людей, де одним із компонентів виступає Індекс Людського Розвитку (ІЛР), що в свою чергу, включає в себе показники очікуваної тривалості життя, рівень освіченості та рівень валового національного доходу. Останній є похідною валового внутрішнього продукту, що демонструє пряму залежність показників між собою. ІЛР визначає рівень розвитку країни з точки зору стаану освіти, здоров'я та доходу громадян країни на основі трьох індексів:

1) Індекс валового національного доходу: величина валового національного доходу на душу населення в доларах США з урахуванням купівельної спроможності;

2) Індекс очікуваної тривалості життя: здоров'я та довголіття з урахуванням показника середньої очікуваної тривалості життя при народженні;

3) Індекс освіти: якість та доступність освіти, з урахуванням показника середньої очікуваної тривалості навчання дітей шкільного та дорослого віку.

Отримані дані стандартизуються у вигляді значення в інтервалі від 0 до 1, ранжуються на групи та класифікуються за наступними критеріями: 1) країни з дуже високим рівнем ІЛР, 2) країни з високим рівнем ІЛР, 3) країни із середнім рівнем ІЛР, 4) країни з низьким рівнем ІЛР.

Даний показник розроблений ООН і є одним з найбільш точних для способу характеристики рівня людського розвитку в країні. Значення ВВП в даному випадку є настільки ж важливим, як і два інших показника, тому не можна стверджувати, що його рівень завжди відповідає реальному становищу. Наприклад, у разі наявності класової нерівності в країні із відсутністю середнього класу, де населення поділяється на «багатих» та «бідних», і в результаті отримується середній рівень доходів. Проте, частина цього населення має вільний доступ до отримання найкращих медичних послуг, отримання освіти високого рівня, коли інша частина населення залишається без можливості отримання знань і змушена працювати на низькооплачуваній важкій роботі, яка не потребує

висококваліфікованого рівня знань, із загрозами для здоров'я та відсутністю медичних та соціальних послуг.

В даний час ВВП є реальним, найбільш розробленим і математично точним показником, який характеризує рівень економічного розвитку країни. Але варто брати до уваги, що при дослідженні рівня суспільного добробуту та якості життя, його варто розглядати у сукупності з іншими економічними показниками.

Одним із методів розрахунку ВВП є розподільчий метод, який доцільно використовувати при оцінці рівня якості життя та рівня розвитку населення, оскільки, він включає в себе такі складові елементи, як оплата праці найманих працівників, податки за виключенням субсидій на виробництво та імпорт та валовий прибуток.

Виробники товарів і послуг відраховують податки в бюджет країни. З бюджету заробітну плату отримують вчителі, лікарі та інші державні працівники, з бюджету фінансуються різні інфраструктурні проекти і соціальні ініціативи, виплачується допомога. Відповідно, чим більше виробляється товарів і послуг, тим більше доходи держави, тим більше вона може дозволити собі витратити на вище перелічені виплати.

Кожен з цих елементів, в свою чергу, вміщає в собі критерії, які безпосередньо впливають на рівень розвитку населення. Можна виділити 12 основних критеріїв (рис. 1):

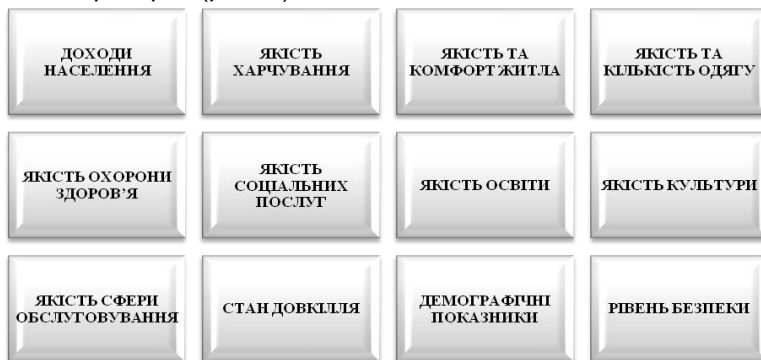

Рис. 1. Основні критерії якості життя та рівня розвитку населення

Абсолютно кожен з цих критеріїв здійснює безперечний вплив на рівень якості життя та рівень людського розвитку населення. Високі доходи дають можливість добре харчуватись, вдягатись та жити в комфортабельних умовах, стан довкілля безпосередньо впливає на внутрішню гармонію та здоров'я людини, рівень безпеки, якість культури та соціальні послуги можуть забезпечити задовільний психологічний стан людини. Дійсно, країни із низьким рівнем даних показників мають значно менший рівень розвитку, але не виключає існування досвідчених людей і не є показником деградації нації. Інша справа у розвинутих країнах: якщо

позбавити такі країни хоча б частини перерахованих благ – це призведе до погіршення психологічного стану населення, яке звикло до сприятливого та комфортного середовища, у якому воно знаходилось та функціонувало, без особливих турбот та страхів, що в свою чергу призведе до пригнічення та депресії, втрати віри у себе та зниження рівня кваліфікації індивідуумів.

З метою дослідження взаємопов'язаності рівня ВВП та ІЛР в Україні, проведемо аналіз цих двох показників та їх динаміки за останні 8 років.

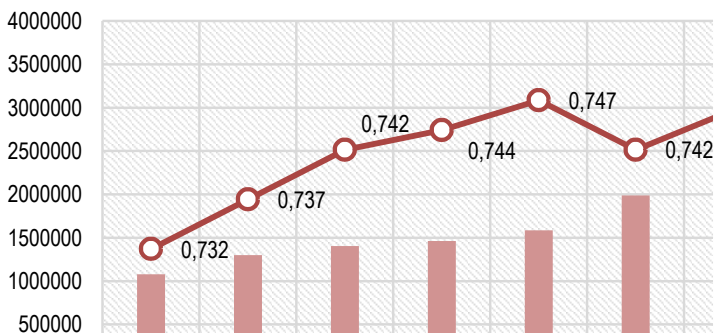

Рис. 2. Динаміка рівня ВВП та рівня ІЛР в Україні у 2011-2018 роках

Як ми бачимо, протягом 2011 – 2018 років об'єм валового внутрішнього продукту постійно зростає, на відміну від індексу людського розвитку, який, наприклад, стрімко зростає з 2010 по 2014 роки, коли ВВП поступово та плавно збільшується, і навпаки, починаючи з 2015 року ІЛР зростає стабільно та поступово, а темпи зростання ВВП прискорюються. Загалом, у 2018 році порівняно з 2010 роком ІЛР збільшився на 2,5%, а ВВП на 229,7%. Звичайно, темпи приростів цих показників порівнювати не можна, але зараз рівень ІЛР в Україні є досить високим, незважаючи на те, що ВВП на душу населення в країні має середній рівень. У світі за рівнем ІЛР Україна посідає 88 місце із 193 країн, а за рівнем ВВП на душу населення – 112.

Україна рухається вгору долаючи щороку кілька сходинок у загальному рейтингу, проте цього недостатньо, темпи приросту залишаються недостатньо високими і основною метою країни є їх прискорення, тим самим, піднімання якості життя населення. Основним завданням держави є введення ефективних та діючих реформ із належним рівнем підготовки та фінансування, та наявністю совісного виконання плану.

Правильна оцінка впливу ВВП на рівень розвитку населення гальмується і через тінізацію багатьох показників, зокрема, рівня зайнятості та безробіття, рівня доходів, кількості захворювань, рівня життя населення в цілому, незаконне та незареєстроване виробництво,

ухилення від податків тощо. На відміну від попередніх показників, Україна лідирує у рейтингах споживання алкоголю на душу населення, що не може тішити.

Висновки. Недоліком показника ВВП як показника, що виражає стратегію соціально-економічного розвитку держави, є те, що він не відображає негативних наслідків науково-технічної революції і економічного зростання, а головне – якість життя, рівень добробуту, які, як показує світовий досвід, ростуть повільніше, ніж ВВП. Саме підвищення якості життя і рівня добробуту більшості населення повинні виражати суть як стратегії, так і тактики соціально-економічного розвитку країни.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вимірювання якості життя в Україні, Аналітична доповідь, Лібанова Е.М., Гладун О.М., Лісогор Л.С. та ін. – К.: 2013.
2. ВВП України та його вплив на життя українців. ГО «ПУБЛІЧНИЙ АУДИТ». [Електронний ресурс]: Режим доступу: <http://publicaudit.com.ua/reports-on-audit/vvp-ukrayinita-jogo-vpliv-na-zhittya-ukrayintsiv/>.
3. Офіційний сайт Державної служби статистики України. [Електронний ресурс]: Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
4. Лизлов Д. В. Переваги та недоліки ВВП як показника соціально-економічного розвитку країни. Світова економіка. [Електронний ресурс]: Режим доступу: <https://cyberleninka.ru/article/n/preimuschestva-i-nedostatki-vvp-kak-pokazatelya-sotsialno-ekonomicheskogo-razvitiya-strany>
5. Список країн по ВВП на душу населення. Вікіпедія. [Електронний ресурс]: Режим доступу: [https://ru.wikipedia.org/wiki/Список_стран_по_ВВП_\(ППС\)_на_душу_населения](https://ru.wikipedia.org/wiki/Список_стран_по_ВВП_(ППС)_на_душу_населения)
6. Human Development Data. UNITED NATIONS DEVELOPMENT PROGRAMME. [Електронний ресурс]: Режим доступу: <http://hdr.undp.org/en/data>
7. Приступа Є., Кеуриш Н. Якість життя людини: категорії, компоненти та їх вимірювання // Фізична активність, здоров'я і спорт. – 2010. – № 2. – С. 54–63.
8. Підгорний, А. З. Соціально-демографічна статистика: Підручник / А. З. Підгорний, О. В. Самоєнкова, Ю. О. Ольвінська, К. В. Вітковська. - Одеса: ОДЕУ, 2017. – 408 с.
9. Самоєнкова О.В. Соціальна статистика: навчальний посібник / О. В. Самоєнкова, Ю. А. Ольвінська. - Одеса: ОДЕУ, 2009. - 102 с.
10. Мотишена, В. В. Статистичне дослідження структури та динаміки валового внутрішнього продукту [Текст] / В. В. Мотишена, О. Г. Милашко // Статистика – інструмент соціально-економічних досліджень : збірник наукових студентських праць. Випуск 5. Частина II – Одеса, ОНЕУ. – 2019. – С. 79 – 85.
11. Підгорний А. З., Милашко О. Г. Методологія національного рахівництва: Навчальний посібник / А.З. Підгорний, О.Г. Милашко. – Видання друге, перероб. та доп.– К: ФОП Гуляєва В.М., 2019. – 140 с.

ЗБІРНИК НАУКОВИХ СТУДЕНТСЬКИХ ПРАЦЬ

**«СТАТИСТИКА – ІНСТРУМЕНТ
СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ»**

ВИПУСК 6

Частина I

**Одеса
2020**